رهنما

۴۵

سؤال؛ نماد نیاز

جواد هاشمی

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ٤٥ (سوال نماد نیاز)

نویسنده:

اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

رهنما۴۵ (سوال نماد نیاز) ----- ۶

مشخصات کتاب ----- ۶

اشاره ----- ۶

سؤال: نماد نیاز ----- ۹

درآمد ----- ۱۲

۱. تعریف پرسش و اهمیت آن ----- ۱۴

۲. شبهه و تفاوت های آن با پرسش ----- ۱۸

۳. انواع پرسش و ویژگی های آن ----- ۲۲

انواع مختلف ----- ۲۲

۳-۱ حقیقی ----- ۲۴

۳-۲ استهزائی ----- ۲۴

۳-۳ اِنکاری ----- ۲۴

۳-۴ ارتباطی ----- ۲۵

۳-۵ تشویقی ----- ۲۵

۳-۶ آموزشی ----- ۲۵

۳-۷ تقریری ----- ۲۶

۳-۸ عیب جویانه و آزاربخش ----- ۲۶

۳-۹ بیهوده ----- ۲۷

۳-۱۰ ممنوع ----- ۲۸

۳-۱۱ تنبیهی ----- ۲۹

۴. وظایف پرسشگر چیست؟ ----- ۳۰

۵. وظیفهٔ پاسخ گو چیست؟ ----- ۳۶

درباره مرکز ----- ۴۴

رهنما۴۵ (سوال نماد نیاز)

مشخصات کتاب

سرشناسه : هاشمی، جواد، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور : سوال ؛ نماد نیاز/ نویسنده جواد هاشمی؛ [به سفارش] معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی[آستان قدس رضوی].

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی،۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۴۲ص.؛۱۱×۱۷س م.

فروست : رهنما.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۶۸-۰

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : پرسشگری -- جنبه های مذهبی -- اسلام

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره : BP۲۵۴/۴/۲س۹ ۱۳۹۱

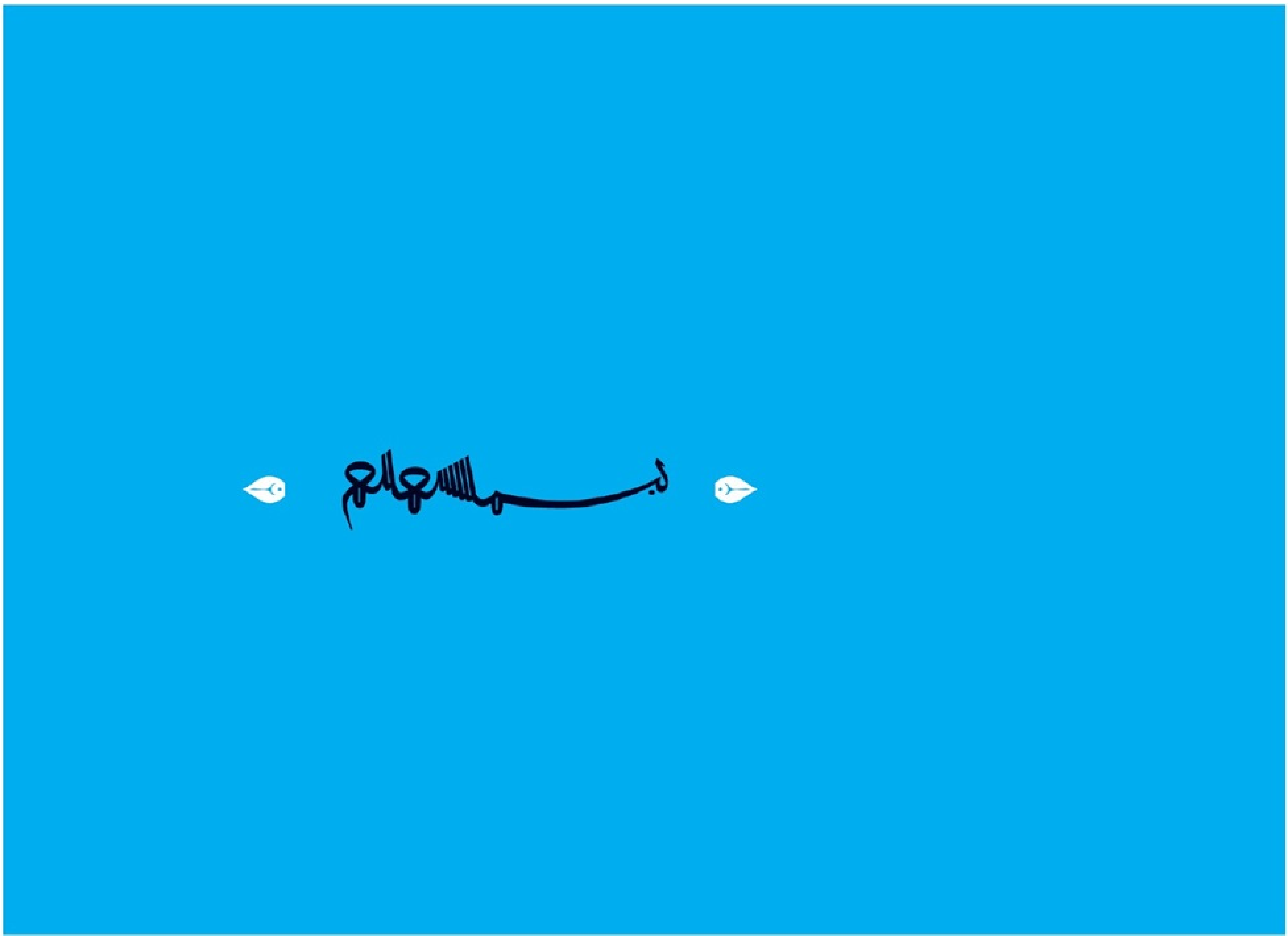
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۶۵۳

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۶۶۹۱۲

ص:۱

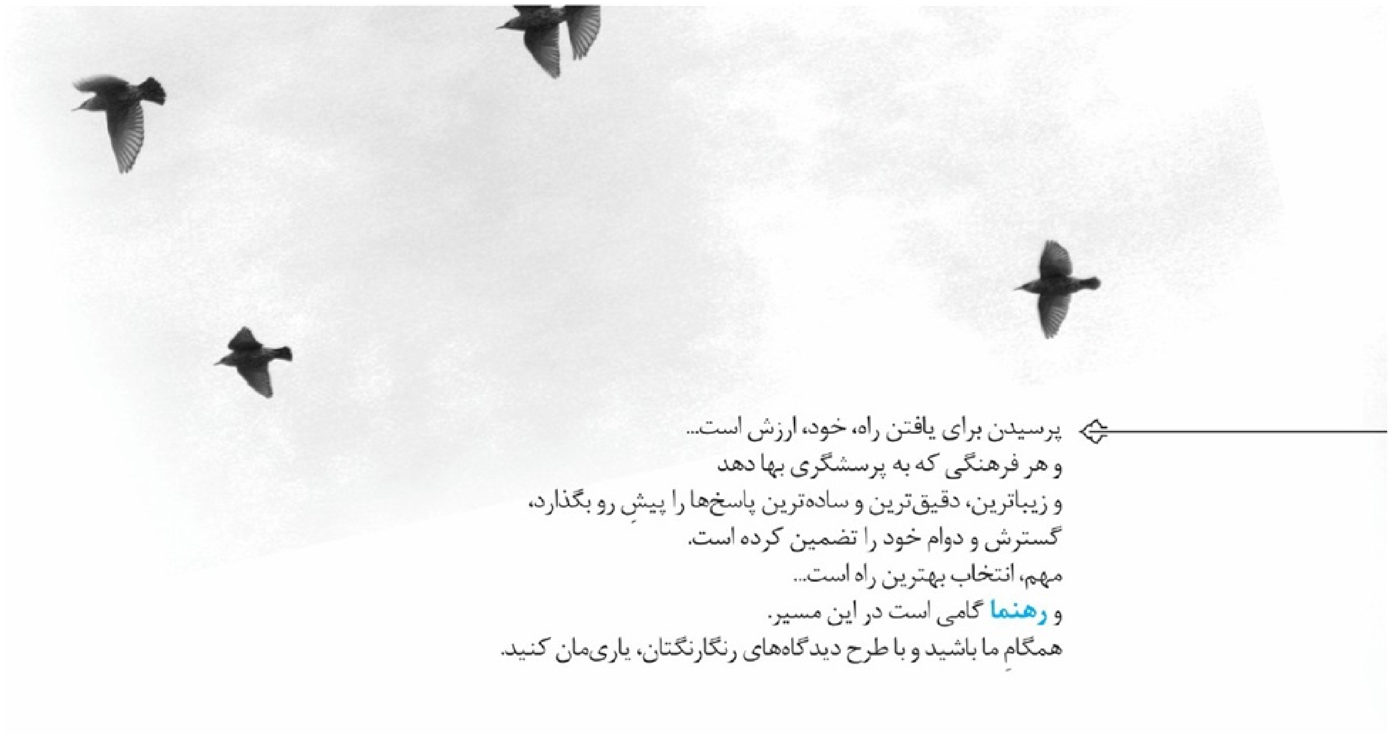
اشاره

تصویر

ص:۲

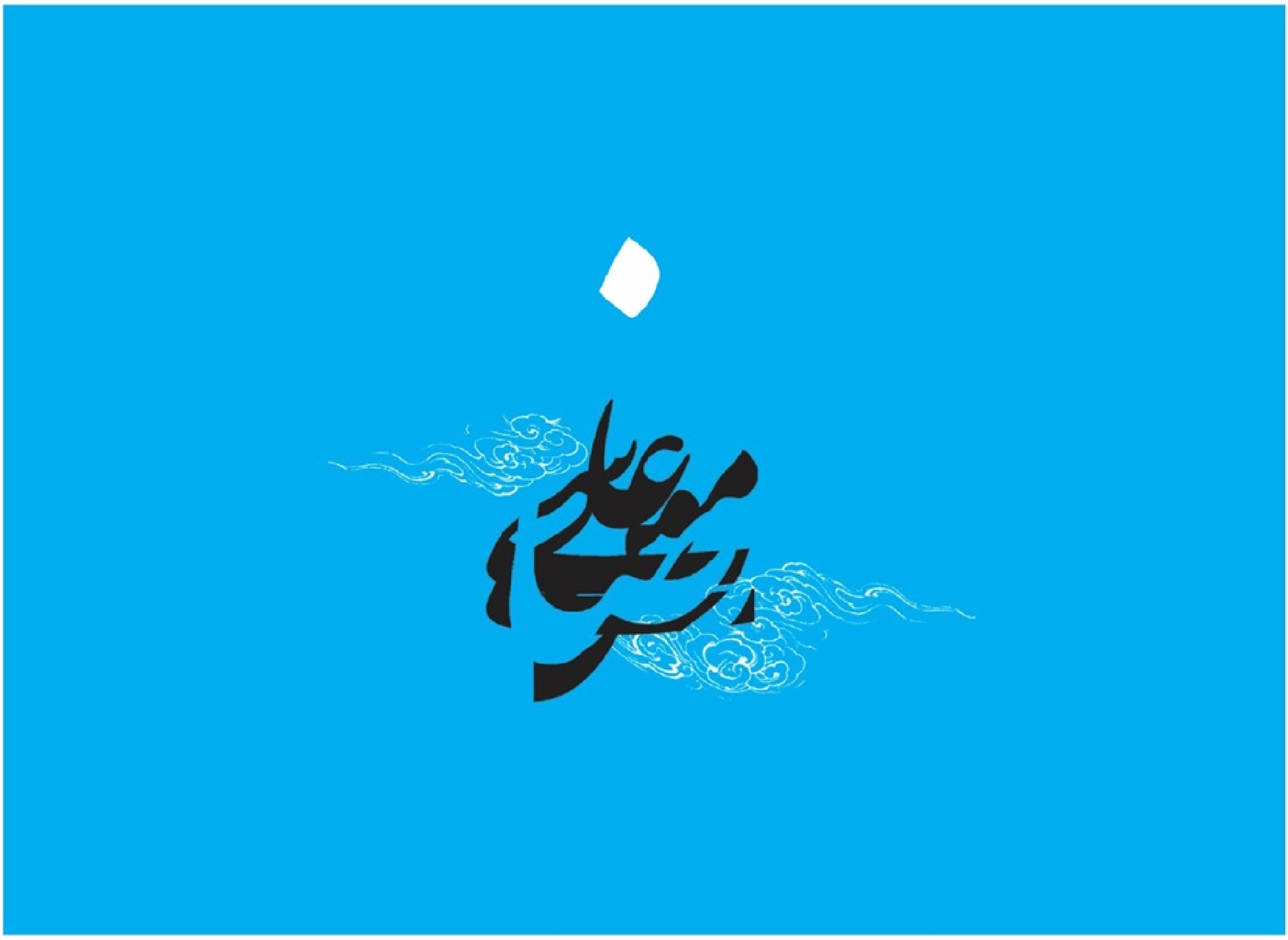
تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **رهنما** گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

سؤال: نماد نیاز

تصویر

ص:۴

سؤال: نماد نیاز

در این نوشتار، می خواهیم بدانیم:

۱. پرسش چه تعریفی دارد و تفاوت آن با شبهه چیست؟

۲. انواع پرسش ها و ویژگی های آن ها کدام است؟

۳. وظایف پرسشگر و پاسخ گو چیست؟

ص:۵

تصویر

ص:۶

درآمد

دین مبین اسلام برای پرسش و پاسخ، اهمیت و جایگاه ویژه ای قائل است؛ به طوری که در آیات و روایات متعدد، در مناسبت های مختلفی، ترویج آن مدنظر خداوند U و رهبران دین بوده است:

برای نمونه، در آیهٔ]فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكرِ انْ كنْتُمْ لا تَعْلَمُونَ[(= اگر نمی دانید، از آگاهان بپرسید)(۱) توجه به این مسئله، به خوبی نمایان است. در روایات نیز عنایت به سؤال و مسئله پرسیدن، متعدد به چشم می خورد؛ ازآن جمله، پیامبر اکرم می فرمایند: «دانش به مانندِ گنجینه هایی است و کلیدهای آن، پرسش. رحمت خداU بر شما باد؛ بپرسید که به واسطهٔ آن، چهار گروه اجر می برند: پرسنده، پاسخ دهنده، شنونده و دوستدار سؤال.» البته، نمونه های فراوان دیگری نیز

۱- . انبیاء/۷.

در آیات، روایات و سیرهٔ پیامبر و ائمه و منِش بزرگان دین وجود دارد که به علت اختصار، از ذکر آن خودداری می کنیم؛ اما از مجموع این تأکید و توجه های خاصِ اسلام به پرسش و پاسخ، چنین برمی آید که اسلام، پرورش اندیشه را در پرتوِ سؤال و توجه به پرسشگری می داند.

ازآنجاکه دین مبین اسلام، دین کامل و همه جانبه ای است، آمادگیِ کامل برای پاسخ به هر پرسشی، از هر کسی و در هر زمانی را دارد و برخلاف رویکرد بسیاری از ادیانِ انحرافی در اینکه همواره، از طرح سؤال در اجتماع خود واهمه داشته اند، اسلام خود مروّج طرح سؤال است و از آن به خوبی استقبال می کند.

حال که به گوشه هایی از اهمیت پرسشگری از نظر اسلام اشاره کردیم، این مسئله را از زوایای مختلف بررسی می کنیم:

ص:۸

۱. تعریف پرسش و اهمیت آن

تصویر

ص:۹

پرسش به معنای طلب و خواستن است که گاهی برای استفهام و اِخبار از چیزی است و گاهی به معنای درخواست چیزی. در اصطلاح، جستجوی بشر برای شناختن را پرسش می گویند و پرسشگر می کوشد با بیان پرسش، موضوع یا مطلبی را درك کند و بشناسد و معرفتی را طلب کند. البته، گاهی پرسشگر از بیان پرسشِ خود اهدافی دیگر، نظیر خبرگیری، اِنکار امر، تشویق، تقبیح، سرزنش، تعجب و شگفتی، استهزا و تمسخر یا تقریب و تأیید، دنبال می کند.

درباب اهمیت پرسش، می توان گفت:

- یکی از ارکان مهم هر دانستنی، پرسشِ بجا و دقیق است.

- انسان در آنچه نمی داند، ناچار از پرسیدن است.

- سؤال و پرسیدن همچون شاه کلیدی است که هر گنجینهٔ با ارزشی از علم را بازگشایی می کند؛ ازاین رو، هرکه بیشتر سؤال کند، بیشتر می یابد.

ص:۱۰

- سؤال کردن با خصوصیات فطریِ افراد، ارتباط مستقیم داشته و پیشینه ای به درازای عمر بشر دارد.

- هر چقدر انسان به دانایی مشهور تر باشد، نباید خود را از فراگیری بی نیاز بداند.

- بین پرسش و دانایی ارتباطی دوسویه وجود دارد: پرسشگران بیشتر می دانند و آنان که بیشتر می دانند، بهتر و بیشتر می پرسند.

- سؤال نکردن می تواند موجب هلاکت امت ها شود؛ امام صادق می فرمایند: «همانا مردم هلاک می شوند؛ زیرا، آنان نمی پرسند.»(۱)

- مردمی که پرسشگرانِ خوبی باشند، پویاتر، معقول تر، زنده تر و بانشاط تر بوده و فاتحِ قله های رشد و ترقّی خواهند بود و در جامعهٔ آنان، علوم مختلف به سرعت رواج خواهد یافت و

۱- . اصول کافی، ج۱، ص۴۰.

حقـایق، نمایـان تر است و باطـل، رو به افول و سـقوط خواهـد بود؛ چه آنکه نپرسـیدن و به تبعِ آن ندانسـتن، باعث می شود حقیقت، نزد مردم وارونه جلوه کند.

ص:۱۲

۲. شبهه و تفاوت های آن با پرسش

تصویر

ص:۱۳

هرچند در نگاه اول، بین سؤال و شبهه شباهت هایی وجود دارد، اما به لحاظ مفهومی تفاوت های فراوانی بین آن ها هست:

۲-۱ در پرسش، پرسشگر می کوشد مطلبی را بداند؛ درحالی که در شبهه، هدفِ اصلی ایجاد تردید در ذهن مخاطب است. در حقیقت، کارکرد پرسش، فهم و شناخت است؛ اما شبهه را مطرح می کنند تا مخاطبانِ خود را به چالش بکشانند.

۲-۲ در شبهه، باطل به طور عمدی و خواسته حضور دارد و شبهه گر، حق و باطل را در هم می آمیزد؛ چنان که در فرمایش مولاعلی آمده است: «شبهه را برای این شبهه نامیدند که به حق شباهت دارد.»(۱)

۲-۳ شبهه تردید و تزلزل را در اندیشه و عمل فرد و جامعه موجب می شود؛ ولی در

۱- . نهج البلاغه، ترجمهٔ دشتی، ص۹۱.

پرسش، این گونه نیست. باید توجه داشت در مواقعی که طرح پرسشی، تنها به سست شدن نظریه ای علمی، فلسفی یا دینی بیانجامد و تردیدِ اعتقادی و عملی ایجاد نکرده و سعادت فرد و جامعه را تهدید نکند، شبهه نامیده نمی شود.

۲-۴ برخلاف پرسش، سرپوش نهادن بر واقعیات و انحراف افکار عمومی از حق، از نتایجِ شبهه است.

۲-۵ در شبهه، سوءنیت شبهه کننده محرز است.

براین اساس، دین اسلام درعین حال که مردم را از روی آوردن به شبهه و شبهه افکنی برحذر داشته، همگی را به پرسشگری فراخوانده است؛ زیرا با پرسش، علم و ایمان رشد یافته و رونق می یابد؛ اما با شبهه، علم و ایمان آسیب می بیند.

در مواجهه با شبهه، از این راهکارها می توان بهره برد: نادیده انگاری و جدی نگرفتن شبهه؛ پاسخ عملی و عینی به شبهه؛ بررسی انگیزهٔ طراحان شبهه و مقابله با آن؛ شناخت مراکز

ص:۱۵

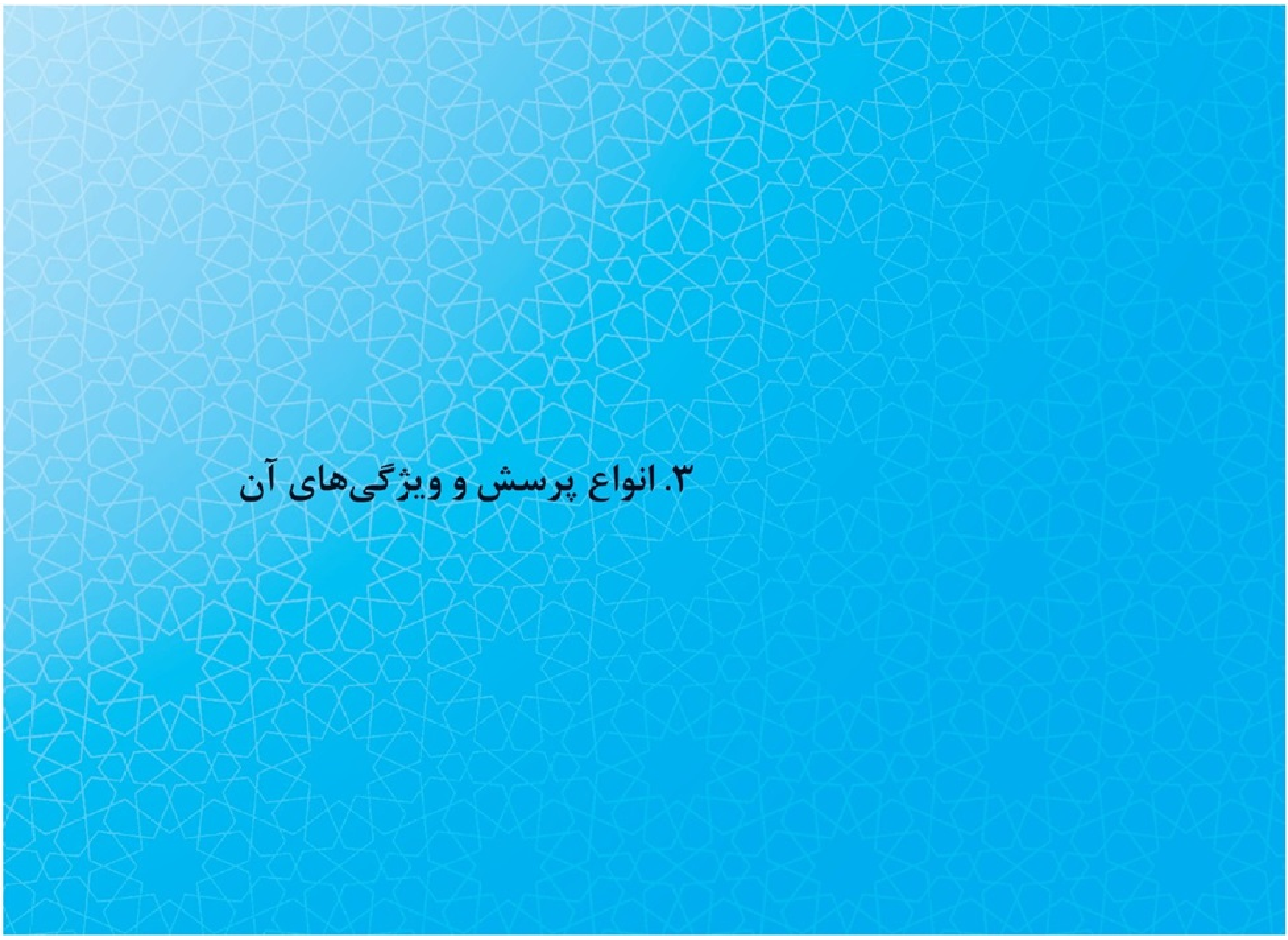
شبهه افکن و اِفشای آن؛ تأکید بر درستیِ جنبه های مثبت یا مقدمات صحیح شبهه؛ تصرّف در محتوای شبهه؛ مواجههٔ فعال و طرح شبهاتی که مخالفان را به پاسخ گویی وادار کند؛ طراحی راهکار و برنامه های بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت برای پاسخ به شبهه؛ ابداع یک نظریه؛ مواجههٔ اخلاقی با شبهه و رعایت ادب و احترام؛ بیان تاریخچهٔ یک نظریه؛ تبدیل کردنِ شبهه به پرسش یا ابهام و سپس پاسخ دهی به آن.

ص:۱۶

۳. انواع پرسش و ویژگی های آن

انواع مختلف

تصویر

ص:۱۷

تصویر

ص:۱۸

پرسش انواع مختلفی دارد که هریک، ویژگی خاصی دارند:

۳-۱ حقیقی

گاهی پرسشگر واقعاً به دنبالِ یافتن حقیقتی است و هدف اصلی او از پرسش، این است که مطلبی را فرابگیرد که نمی داند. این نوع پرسش، مفید و حقیقت یاب است. نمونۀ این پرسش در قرآن کریم آمده است: آنگاه که حضرت ابراهیم از خداوند کیفیت زنده شدنِ مردگان را سؤال می کند.

۳-۲ استهزائی

هدفِ این نوع پرسش، مسخره کردن و تضعیفِ شخصیت طرف مقابل است. ازجملۀ این پرسش ها، می توان به پرسش هایی اشاره کرد که در زمان پیامبر، اَشراف و ثروتمندان برای تمسخر و استهزاء فقرا می پرسیدند.

۳-۳ اِنکاری

به نوعی از پرسش می گویند که پرسشگر به دنبال یافتنِ جواب نیست، بلکه می خواهد وقوع مطلبی را انکار و نفی کند؛ مانند آیۀ نهم سورۀ عادیات: «آیا نمی داند که در آن روز، تمام کسانی که در قبرها هستند، برانگیخته می شوند؟»

۳–۴ ارتباطی

این گونه پرسش ها فقط برای ایجاد ارتباط و آغاز کلام یا شروع سخنی مطرح می شوند. باید توجه داشت که در سؤالاتِ ارتباطی، اولین پرسش هایی که پرسشگر مطرح می کند، سؤالات اصلیِ او نیستند.

۳–۵ تشویقی

انواع تشویقی و ترغیبیِ پرسش را می توان در آیهٔ ۲۰ سورهٔ آل عمران شناسایی کرد. در این آیه، پیامبر با پرسش تشویقی می کوشد تا اهل کتاب را نسبت به تسلیم در برابر خداوند و اخلاص برای او، تشویق کند.

۳–۶ آموزشی

غالباً این نوع پرسش ها را در کلاس های درس و آموزش مطرح می کنند و در آن، پرسشگر علاوه بر اینکه هدف آموزشی دارد، به نوعی اهمیت موضوع را نیز تبیین می کند و قصد دارد قبل از طرح موضوع، در ذهن مخاطب سؤال ایجاد کند. این نوع از سؤال را در بسیاری روایات مشاهده می کنیم: برای نمونه، پیامبر اکرم به اصحاب خود فرمودند: «آیا شما را به سلاحی رهنمون شوم که شما را از دشمنانتان نجات می دهد و روزی تان را افزون

ص:۲۰

می سازد؟» عرض کردند: «آری.» فرمود: «پروردگارتان را به صبح و شام بخوانید؛ زیرا دعا سلاح مؤمن است.»(۱)

این روش، یعنی طرح سؤالات با هدف آموزشی، بیشترین تأثیر را برای یادگیری در ذهن مخاطبان ایجاد می کند و در پیِ آن، مخاطب سایر سؤالات خود را نیز طرح خواهد کرد.

۳-۷ تقریری

در این روش، هدف از طرح پرسش، یادآوریِ دانسته های افراد و اِقرارگرفتن از ایشان است. این پرسش ها مقدمه ای خواهد بود تا گوینده، مطلب مهمی را به شنونده اِلقا کند. نمونه هایی از این پرسش ها، در قرآن آمده است:]أَ لَمْ تر کیفَ فَعَلَ رَبُّک بِعَاد[(= آیا ندیدی پروردگارت با قوم عاد چه کرد؟)(۲)

۳-۸ عیب جویانه و آزاربخش

نوعی از پرسش است که پرسشگر نه به دنبال دانستنِ

ص:۲۱

۱- . بهاء الدین خرمشاهی و مسعود انصاری، پیام پیامبر، ص ۴۸۰.

۲- . فجر/۶.

مطلبی است و نه آموزش آن؛ بلکه قصد دارد دانسته ها و معلومات خود را به رخ دیگران بکشد یا مخاطب خود را بیازارد و بهانه جویی کند یا ضعف او را به اثبات رسانَد.

چنانچه در آیات ۷تا۱۱سورهٔ فرقان مشاهده می کنیم، مشرکان در پرسش های خود نمی خواستند ایمان بیاورند و پرسش های آنان معقول نبود. خداوندU به این نکته اشاره می فرماید که آنچه دربارهٔ پیامبر می گویند، چیزهایی نیست که خداوندU از انجام دادنِ آن عاجز باشد، اما آنان به دنبال بهانه جویی و تکذیب هستند. این گونه پرسش ها مذموم است و در مواجهه با آن، باید با ظرافتی خاص روبه رو شد.

۳-۹ بیهوده

منظور، پرسش هایی است که دانستنِ پاسخ آن، هیچ فایده ای نداشته و ندانستن آن نیز، هیچ اشکالی ندارد: مثل دانستن تعداد موهای سرِ انسان. پیامبر اکرم می فرمایند: «خدایا، از چهار چیز به تو پناه می برم: از علمی که نفعی ندارد و قلبی که خاشع

نیست و نفعی که میسّر نمی شود و دعایی که شنیده نمی شود.»(۱)

۳–۱۰ ممنوع

گاهی آشکار نشدن و پنهان ماندنِ برخی مسائل، برای حفظ نظام و اجتماع و مصالح افراد بهتر و مفید تر است؛ دراین گونه مواضع، جستجوها و پرسش های پِی درپِی، برای پرده برداشتن از واقعیت، نه تنها فضیلتی نیست، بلکه مذموم و ناپسند است؛ مثلاً مردم در همکاری های خود، نیاز به خوش بینی دارند و برای حفظ این سرمایهٔ بزرگ، صلاح نیست تمام جزئیاتِ حال یکدیگر را بدانند، زیرا هرکس نقطه ضعفی دارد که فاش شدنِ آن، همکاری و ارتباطات افراد را دچار مشکل می کند.

قرآن کریم درخصوص این گونه تجسس ها می فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده اید، از چیزهایی نپرسید که اگر برای شما آشکار شود، شما را ناراحت می کند.»(۲)

ص:۲۳

۱– .مستدرک الوسائل، ج۵، ص ۷۰.

۲– . مائده /۱۰۱.

۳-۱۱ تنبیهی

شخص این نوع پرسش را هنگامی مطرح می کند که با پرسش خود، قصد یادآوری یا تنبیه مخاطب را دارد. مثلاً، پدری برای تنبیه فرزند خود، از او سؤال می کند: «مگر نگفتم با فلانی رفاقت نکن؟!»

ص:۲۴

۴. وظایف پرسشگر چیست؟

تصویر

ص:۲۵

تصویر

ص:۲۶

در فرایند پرسش و پاسخ، هریک از پرسشگران و پاسخ گویان وظایفی دارند که عمل به آن ها، نتیجه گیریِ مطلوب تری در تبادل اطلاعات و معلومات در پِی خواهد داشت. اینک به گوشه هایی از وظایف پرسشگران اشاره می کنیم:

۴-۱ پرسشگر باید از طرح سؤالاتِ ممنوع یا بیهوده و نیز سؤالاتی خودداری کند که منجر به تخریب، مسخره کردن، آزار و اذیتِ دیگران و فخرفروشی می شود. این گونه سؤالات و پرسش ها، علاوه بر ایجاد مزاحمت برای دیگران، طرد پرسشگر را نیز باعث می شود.

۴-۲ آنچه نمی داند بپرسد و از پرسیدن خسته نشود که پرسیدن بهتر از ندانستن است.

۴-۳ هنگام پرسش، نوع سؤال و موقعیتِ زمانی و مکانی و سایر مخاطبان را در نظر بگیرد؛ آنگاه سؤال را طرح کند.

۴-۴ سؤال کردن باید به انگیزهٔ الهی و برای فهمیدن و روشن شدن حقایق و تکالیف باشد و از آنچه منجر به راهنمایی و ارشاد انسان نمی شود، باید پرهیز کرد. حضرت علی می فرمایند:

«برای فهمیـدن، سؤال کن؛ نه برای آزاردادن. به درسـتی، جـاهلی که به دنبـال فراگیری است، شبیه عـالِم است و عـالِمی که به بیراهه می رود، شبیه جاهل است.»(۱)

۴-۵ در پرسیدن، هیچ گاه نباید سوءنیت داشته باشد.

۴-۶ از طرح پرسش هایی پرهیز کند که شک و تزلزل در اعتقادات و باورهای افراد ایجاد می کند.

۴-۷ حفظ حرمت افراد برای پرسشگر و پاسخ گو واجب است.

۴-۸ برای پرسـیدن و دانسـتن، به کارشـناس و خبرهٔ همان دانش بایـد مراجعه کرد و از پرسـیدن از افرادِ غیرکارشـناسِ ناآشـنا، باید پرهیز کرد:]فَسَئَلُواْ أَهْلَ الذِّکرِ ان کنتُمْ لَا تَعْلَمُون.[(۲)پس، بهترین افراد برای پرسیدن، در درجهٔ اول انبیا و سپس، ائمه هستند. در درجهٔ سوم، علما و

۱- . بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۲۲.

۲- . نحل/۴۳.

دانشـمندان و متخصـصان هر رشته و در مسائل دینی، در عصر غیبت، متفکران اسلامی و فقها شایستگی پاسخ به پرسش های جامعه را خواهند داشت.

۴-۹ به هیـچ وجه از افرادی که غرض و مرض و غل و غش در کارشان باشـد، نبایـد پرسـید؛ زیرا موجب انحراف اذهان خواهند بود و سـخت شدنِ وظایف و تکالیف را در پِی خواهند داشت.

۴-۱۰ مسائلی را نباید پرسید که اگر آشکار شود، ناراحتی و رنجش به بار می آورد:]لَا تَسْئَلُواْ عَنْ أَشْیاءَ ان تُبْدَ لَکمْ تَسُؤْکمْ.[(۱)

۴-۱۱ پرسش خوب، پاسخ خوب را هم به دنبال خواهد داشت؛ ازاین رو، پرسش باید صریح، شفاف، ساده، روان و فهم پذیر باشد.

علاوه بر نکته های بالا، رعایت آداب زیر برای هر پرسشگر ضروری است:

۱- . مائده/۱۰۱.

اجازه گرفتن برای پرسیدن، احترام به پاسخ گو، رعایت نوبت در پرسش، توجه دقیق به پاسخ، اختصاص زمان مناسب، عجله نکردن، ضبط نکردن مگر با اجازهٔ استاد، پرسیدن از یک عالِم، تشکر از پاسخ گو و دعا برای او، شرم نکردن از سؤال و بالاخره، کم و گزیده پرسیدن که از نگاه مولای بیان، بهترین گفتار سخنی است که در عین کوتاهی، گویا باشد.

ص:۳۰

۵. وظیفهٔ پاسخ گو چیست؟

تصویر

۵-۱ پاسخ گوی خوب الزاماً باید پرسشگری خوب هم باشد. او همواره به دنبال علم و درک و فهم و شناخت مسائل مختلف است و برای پاسخ گویی به سؤالات متنوع و مختلف و تسلط به مسائل روزِ جامعه، مطالعه و آمادگی کامل کسب می کند. آشنایی با علوم مرتبط با سؤالات طرح شده، ضروری است؛ برای مثال، در جایی که از مسائل تربیتی سؤال می کنند و فردِ پاسخ گویی، خود را آمادهٔ پاسخ دهی می کند، او باید با مسائل روان شناسی، جامعه شناسی و... آشنایی مناسبی داشته باشد.

۵-۲ او باید بداند که پرسشگری برای آموختن، ایجاد حق می کند و لذا، پاسخ دهی بر پاسخ گو واجب و حفظ حرمت پرسشگر نیز لازم است.

۵-۳ پاسخ گو به اجر و پاداشی می بالد که برای پاسخ گویی مقرر شده است: در روایتی از حضرت زهرا، نقل کرده اند که پاداش پاسخ گویی و تبیین مسائل برای مردم، بیشتر از این

ص:۳۲

است که بین زمین تا عرش را از گوهر و لؤلؤ پُر کنند.(۱)

۵-۴ به سفارش پیشوایان دینی،(۲) از ورود به عرصهٔ مناظره و جدال، درصورت ناتوانی و نداشتنِ آمادگیِ لازم، پرهیز کند و به عکس، اگر آمادگی و توان آن را دارد، مباحثه کند و پاسخ گو باشد؛ چنان که امام رضا به محمد بن حکیم دستور دادند در مسجد پیامبر بنشیند و با مردم مدینه، بحث و گفتگو کند.(۳)

۵-۵ فراگیری اصول و روش های صحیح پاسخ دهی و تسلط بر روش شناسیِ پاسخ گویی و کسب مهارت های لازم، ضروری است.

۵-۶ پاسخ گو همواره باید در مرز دانش حرکت کرده و راه را برای پوياييِ علم، بازگشایی

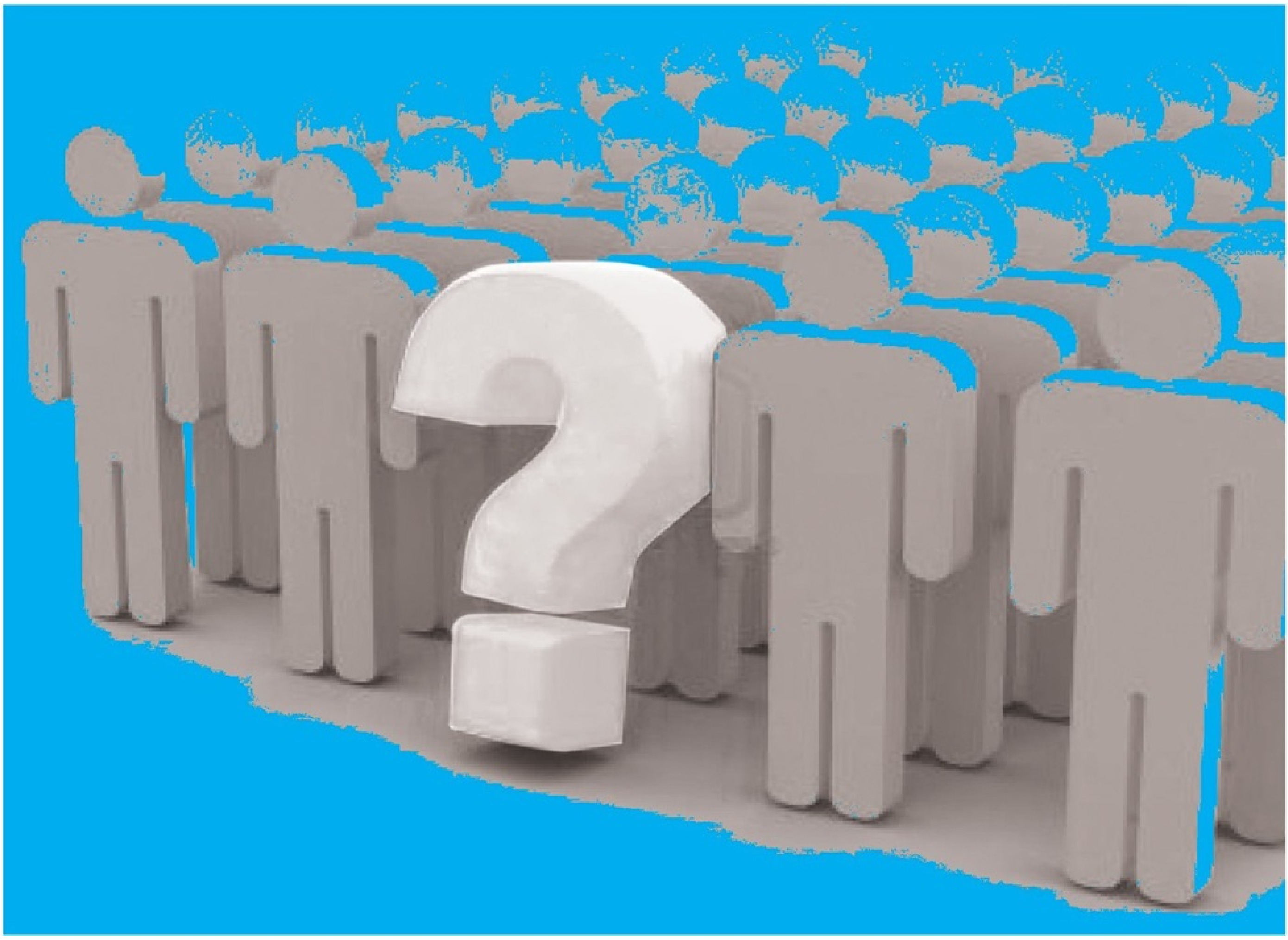

۱- . بحارالانوار، ج۲، ص۳.

۲- . مقدمهٔ شیخ طبرسی در احتجاج، ج۱، ص۱۴.

۳- . رجال کشّی، ج۱، ص۴۴۹؛ بحارالانوار، ج۲، ص۱۳۷.

تصویر

ص:۳۴

کند و نیز، باید به گونه ای عمل کند که همواره، روش پاسخ به سؤالات و شـبهاتِ مطرح را بداند و از طرح سؤالات جدید نهراسد. هم چنین، پاسخ دهی باید به گونه ای باشد که به افزایش روحیهٔ پرسشگری و تشویقِ پرسشگر منجر شود.

۵-۷ او نباید خود را در سؤالاتی محصور کند که قبلاً مطرح شده است. به اصـطلاح، نباید سؤالات و پاسخ ها را به صورت کلیشه ای فراگرفته باشد و فقط بتواند به همان ها پاسخ دهد.

۵-۸ در پاسـخ گویی نبایـد حق را با باطل ممزوج کرد و همچنین، نبایـد از شاخه ای به شاخهٔ دیگر پرید؛ همچنان که در روایتی از امام صادق آمده است که به قیس ماصر می فرمایند: «سخن تو به گونه ای است که هرچه می خواهی به حدیث پیامبر نزدیک تر شوی، دورتر می شوی و حق را به باطل می آمیزی، با آنکه حقّ اندک از باطلِ بسیار، بی نیازت می کند.(۱)

ص:۳۵

۱- .کافی، ج ۱، ص ۱۷۱.

۵-۹ پاسخ دهیِ صحیح مهم است؛ به این معنی که ارائهٔ پاسخ های ناکافی یا اشتباه، بد دفاع کردن و بد جواب دادن، از دفاع نکردن و جواب ندادن بسیار بدتر و خطرناک تر است.

۵-۱۰ پرداختن به مسائل مهم تر و اساسی تر در پاسخ گویی و نپرداختن به مسائل جزئی و غیرضروری و جهت دهی به پاسخ ها، تأثیر پاسخ را دوچندان می کند.

۵-۱۱ خوش رویی، متانت، توجه، صبر، حوصله و رعایت ادب در شنیدن سؤالِ پرسشگر، باعث نفوذ در ضمیر او می شود.

۵-۱۲ تشکیل جلسات پرسش وپاسخِ متنوع، آمادگیِ پاسخ گو را برای مواجهه با پرسش های جدید، افزایش می دهد. گاهی لازم است پاسخ گو، قبل از ارائهٔ پاسخ مناسب، با طرح سؤالات دیگری ضمن روشن تر شدنِ مفهوم سؤال، هدف پرسشگر را نیز درک کند. درک درست از سؤال و هدف سؤال کننده، به منظورِ تشخیص سؤال از شبهه و تفکیک آن ها در پاسخ گویی، زیرکی خاصی می طلبد. ضمناً، پاسخ باید تناسبی دقیق با نوع سؤالِ مطرح شده داشته باشد.

ص:۳۶

۵-۳۱ از به کاربردنِ کلمات و اصطلاحات ناپسند و غیرمؤدبانه در پاسخ گویی، به گونه ای که باعث ناامید شدن و پشیمانیِ سؤال کننده شود، باید پرهیز کرد.

۵-۴۱ معصومان در شیوهٔ پاسخ گویی خود، گاهی مطلب را به وضوح بیان نمی کردند؛ بلکه آن را به صورت سربسته یا در سطح نازل بیان می کردند تا شاگردی که مطلب برای او مبهم است و خواهان فهم بیشتری است، با طرح سؤال از امام، مطالب بیشتری را طلب کند.

۵-۵۱ پاسخ گویی به هر سؤال، باید براساس مقتضای نیاز روحی و معنوی، سطح فرهنگی و تحصیلات، سن و جنس مخاطب و موقعیت محیطی صورت گیرد.

۵-۶۱ در پرسش های تقریری، برای یادآوریِ معلومات افراد و اِقرارگرفتن از آن ها، باید مطالبی پرسید که آنان می دانند تا مقدمه ای برای درک مطالب مهم برای مخاطب باشد.

ص:۳۷

تصویر

نسخهٔ دیجیتالی رهنما
مرکز پخش: مشهد مقدس، نبش ورودی باب الجواد علیه السلام
فروشگاه عرضهٔ محصولات رضوی
تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

ص:۳۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹